

IOJ:n historia ja suomalaisten rooli

Kaarle Nordenstrengin esitys YLL:n tilaisuudessa

Kansan Arkistossa 15.10.2021

Pohjana kirja *The Rise and Fall of the International Organization of Journalists Based in Prague 1946-2016*
(Charles University Press Karolinum, Prague 2020)

Kirjan tausta kerrotaan [esipuheessa](#)

Tämän esityksen sisältö:

1. Kirjan sisällys ja IOJ:n tarina valittujen sivujen avulla
2. SSL/RTTL:n ja YLL:n rooli IOJ:ssa
3. Oma roolini IOJ:ssa

Kirjan sisällys

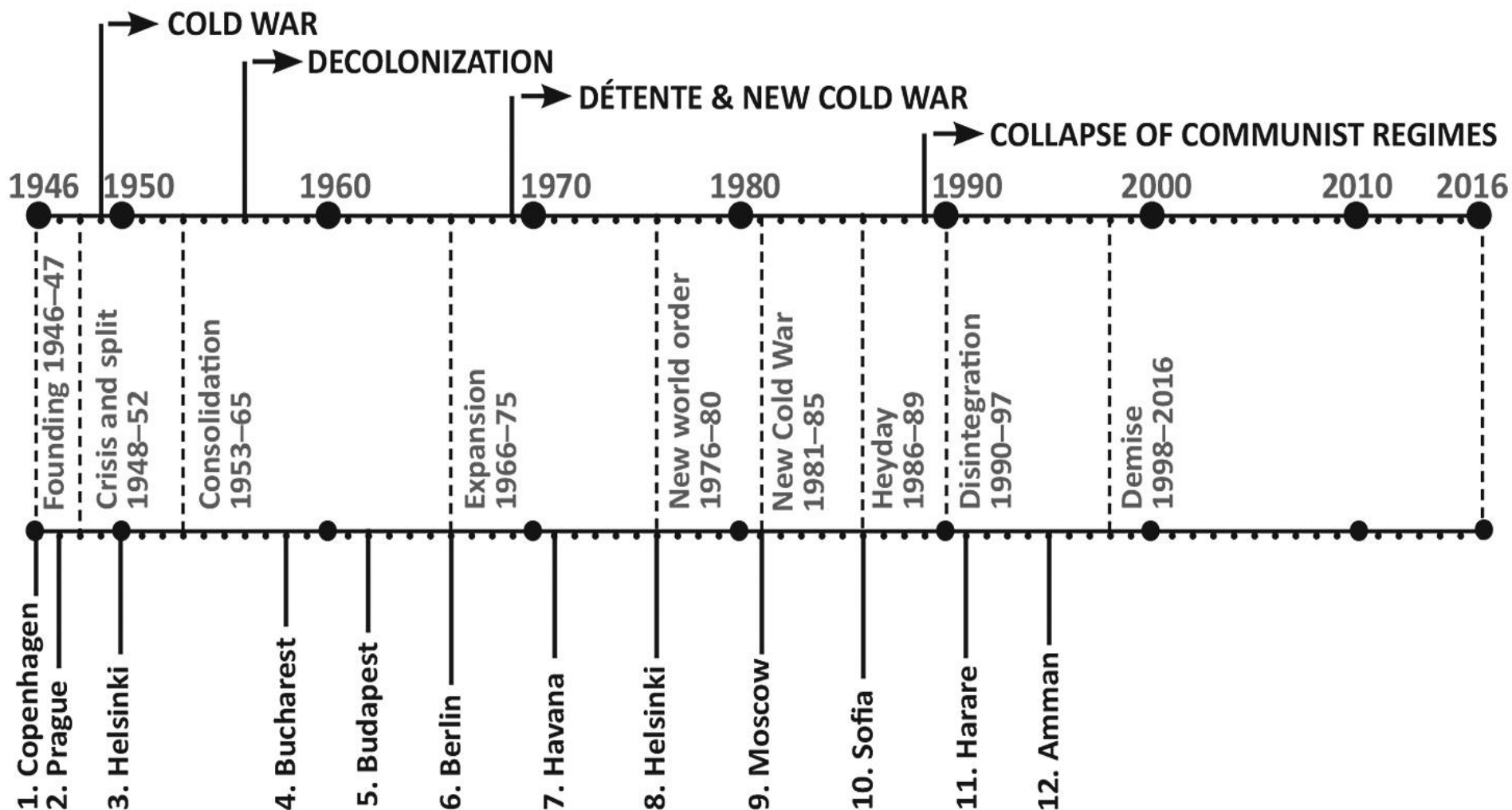
Part One – History of the IOJ (ss. 18-231)

1. Prehistory 1894-1945
2. Founding 1946-47
3. Turmoil in the Cold War 1948-53
4. Consolidation 1954-66
5. Expansion 1966-75
6. Keeping pace with a new world order 1976-80
7. Persevering in a new Cold War 1981-85
8. Heyday 1986-89
9. Disintegration 1990-97

Kirjan sisällys, jatko

10. Demise 1998-2016

11. Overview 1946-2016 – tässä kronologia kuvana:

Kirjan sisälllys, jatko

Part Two – Recollections of the IOJ (ss. 233-342)

- From inside the IOJ (10 muistelijaa)
- Testimony of the last four IOJ Presidents
- From outside the IOJ (4 muistelijaa)

Appendices – Documentation of the IOJ (ss. 343-541)

- 36 liitetiedostoa

Bibliography (ss. 532-541)

Index of names (ss. 542-546)

IOJ:n tarina valittujen kuvasivujen avulla

(Kirjan sivut avautuvat linkeistä)

- [Perustamiskokous Kööpenhaminassa 1946](#)
- [Läntiset liitot lähtevät 1948-50](#)
- [IOJ:n 3. kongressi Helsingissä 1950](#)
- [IFJ:n perustaminen Brysselissä 1952](#)
- [Eheytysoyryitys Otaniemessä 1956](#)
- [Kehitysmaat IOJ:hin mutta Kiina vetäytyy 1963](#)
- [ETY-prosessissa Suomi avainasemaan 1973-74](#)
- [IOJ:n 8. kongressi Helsingissä 1976](#)
- [Prahan sihteeristö ja eri toiminnat laajenevat](#)
- [Arpajaiset tuovat rahaa ja näyttelyt nimeä](#)

Kuvasivuja, jatko

- Huippu 80-luvun lopulla kuten:
 - IOJ-IFJ ja alueellisten järjestöjen yhteistyö
 - Journalistien ETYK ja Neuvostoliiton uusi linja
 - IOJ:n tuottoisa yritystoiminta
 - Toiminta runsaampaa kuin koskaan
 - Sihteeristö arvopaikalle keskustorin kulmalla
- Samettivallankumouksen jälkeen tammikuussa 1990 Tsekkoslovakian Journalistiliitto lakkautti itsensä eikä tilalle perustettu syndikaatti halunnut IOJ:n jäseneksi jättäen sen isäntämaassaan vaille jäsenjärjestöä

Kuvasivuja, jatko

- Konflikti poliittisen ympäristön kanssa ja johdon eripura johtivat IOJ:n kriisiin, joka puhkesi Lissabonin Presidiumissa tammikuussa 1990
- IOJ julkaisi tarkat tiedot taloudenpidostaan, mutta joutui poliittisen parjauskampanjan kohteeksi
- Lopulta hallitus päätti 1990 lopulla ajaa sen sekä IUS:n ja MAL:in pois maasta, vaikka IOJ korjasi linjaansa ja ei-toivottu pääsihteeri vaihdettiin
- IOJ:n 11. kongressi Hararella tammikuussa 1991, jolloin Persianlahden sota lisäsi ristiriitoja kun arabimaiden edustajat eivät päässeet paikalle

Kuvasivuja, jatko

- Kongressin lopputulos ei tyydyttänyt tsekkien liittoa eikä hallitusta: uudistuminen oli ”liian vähän liian myöhään”; 1993 sihteeristö meni pienempiin tiloihin ja päämajaa ryhdyttiin siirtämään Madridiin
- Brasialainen presidentti ja ranskalainen pääsihteeri kiistelivät kaikesta; 1993 lopussa presidentti erosi ja 1995 alussa 12. kongressissa Ammanissa tilalle tuli uusi Jordaniasta; ranskalainen pääsihteeri ryvettyi talousotkuissa ja tilalle valittiin filippiiniläinen
- Uusi pääsihteeri johti lupaavasti eloonjäämististelua 50-vuotisjuhlaan asti Hanoissa 1996

Kuvasivuja, jatko

- Alasajo oli väijäämätöntä kun tulot ehtyivät yritysten myötä ja toiminta loppui 1997 mennessä; presidentti piti Ammanissa nimellistä päämajaa ja Prahaan jäi vain pieni IOJ:n omistama yritys Mondiapress
- Viimeinen liike oli presidentin, varapresidentin ja rahastonhoitajan vierailu Pekingissä 1998; ehdotus IOJ:n siirtämisestä Kiinaan ei tuottanut tulosta
- Valtaosa IOJ:n jäämistöstä hävisi 1990-luvulla; osa löytyi vuotavasta varastosta 20 km Prahasta
- IOJ julistettiin kuolleeksi viimeisten presidenttien kirjeellä IFJ:n kongressille 2016

SSL:n rooli

- SSL oli jäsenenä IOJ:n edeltäjässä Fédération Internationale des Journalistes FIJ:issa (1926-40) ja perustamassa IOJ:ta Kööpenhaminassa 1946.
- SSL erosi IOJ:sta kylmän sodan hajoamisprosessissa 1949-50 muiden Pohjoismaisten liittojen jälkeen toivoen että maailman poliittinen tilanne muuttuisi ”niin että liitot voisivat taas olla rakentavassa yhteistyössä ajamassa yhteisiä etujaan IOJ:ssa”.
- SSL liittyi 1952 perustettuun IFJ:hin 1955 muiden Pohjoismaiden jälkeen; aktiivinen koko ajan Nordiska Journalistförbundet NJF:ssa (1947-).

SSL:n rooli, jatko

- RTTL, jonka kanssa neuvoteltiin yhtymisestä SSL:ään, avasi 1972 suhteet IOJ:n jäsenliittoon DDR:ssa ja osallistui IOJ:n Presidiumiin Ulan Batorissa 1975.
- SSL tuki liennytysoolitiikkaa ja perusti pian Helsingin ETY-konferenssin jälkeen 1975 työryhmän YLL:n ja RTTL:n kanssa valmistelemaan IOJ:n 8. kongressia, joka pidettiin Helsingissä 1976.
- SSL:stä tuli IOJ:n liitännäisjäsen 1981.
- Leena Paukku oli sihteeristössä Prahassa 1987-91.
- J. Hyttinen ja H. Karkkolainen tilintarkastajina 1991.
- SSL erosi liitännäisjäsenyydestä 1991.

YLL:n rooli

- YLL:stä tuli IOJ:n täysjäsen 1950 heti kun SSL erosi.
- YLL isännöi IOJ:n 3. kongressin Helsingissä 1950.
- Varapresidenttinä Kaisu-Mirjami Rydberg 1950-58.
- YLL isännöi maailmankokouksen Otaniemessä 1956.
- Varapresidenttinä Mauri Ryömä 1958.
- Varapresidenttinä Olavi Laine 1962-71.
- Varapresidenttinä Paavo Ruonaniemi 1971-86.
- YLL isännöi yhdessä SSL:n ja RTTL:n kanssa IOJ:n 8. kongressin Helsingissä 1976.
- Presidenttinä Kaarle Nordenstreng 1976-90.
- YLL erosi IOJ:sta 1992.

Avainhenkilöitä 1970-luvulla

Olavi Laine: IOJ:n varapresidentti 1962–71 ja RTTL:n puheenjohtaja 1970-71

Esko Seppänen: RTTL:n asiamies 1971-73 ja ulkoasiainhoitaja 1974-76

Helvi Kolehmainen: RTTL:n pj 1972-73

Arne Wessberg: RTTL:n pj 1974-75

Seppo Heikki Salonen: RTTL:n pj 1976-78

Antero Laine: SSL:n pj 1974-92

Pekka Sitari: SSL:n varapj 1974-80

Leena Paukku: *Sanomalehtimiehen* päätoimittaja 1974-86, IOJ:n sihteeristössä Prahassa 1987-91

Oma roolini IOJ:ssa

Vaikka olin RTTL/SSL:n ja YLL:n rivijäsen, minulta puuttui ammattijärjestökokemus; olin mediatutkija ja journalistikouluttaja, poliittisesti yleisdemokraatti.

Edustin suomalaista liennytysoolitiikkaa ja olin tullut tunnetuksi Neuvostoliitossa sekä Itä-Euroopassa.

Ajoin maailman uutta tiedotusjärjestystä.

Edistin järjestökentän yhdistämistä federaatiopohjalla.

Tuin koulutusta ja tutkimusta, mutta laiminlöin ammattiyhdistystoimintaa.

Samettivallankumouksen jälkeen 1990 yritin pelastaa sihteeristön ja sen tulonlähteenä olevat yritykset.

Oma roolini IOJ:ssa, jatko

Sain Hararen kongressin 1991 linjaukset toivomalleni uralle, mutta henkilövalinnat mitätöivät sen ja voin vain sivusta seurata IOJ:n vähittäistä hajoamista; 1992 junailemani pelastusehdotuskin jäi huomiotta.

Viimeinen palvelukseni: järjestin de facto kuolleelle IOJ:lle de jure lopetuksen IFJ:n kongressissa 2016.

Samalla siirrettiin IOJ:lle kuuluva FIJ:in perinne IFJ:lle – 90 vuotta FIJ:n ja 70 vuotta IOJ:n perustamisen jälkeen.

IOJ-retken pääopetus: objektiiviset rakenteet määräävät yleisen suunnan, mutta paljon liikkumatilaa jää myös subjektiivisille tekijöille – ja jälkiviisaudelle.

Oma roolini IOJ:ssa, jatko

Kirjan historiaosan epilogi päättyy [henkilökohtaisiin pohdintoihin](#). Siinä itsekritiikki on paikallaan ja myös se on tunnustettava, että IOJ oli historian objekti pikemminkin kuin sen subjekti. Sitä en myönnä, että olisin toiminut neukkujen pussiin; pikemminkin käytin heitä hyväkseni omassa asiassani.

Summa summarum:

- En sure ryhtymistä presidentiksi: sain asioita ajetuksi, vaikka vähemmän kuin olisin halunnut.
- Suren kyllä sitä hintaa, jonka tuo aika verotti omasta tieteenharjoituksesta ja muusta elämästä.
- Lopputase on lievästi plussan puolella.